

לקחה משוב

יצא לאור ע"י רשת מוסדות "טוב" בראשות הרב יוסף יגן שליט"א בעדיכת הרב מנשה צדקה שליט"א

פרשת נצבים וילך התשס"ז

7:02	הדלקת נרות שבת ניו יורק
8:30	מוצאי שבת
9:06	סוק"ש מג"א
9:42	סוק"ש גר"א
12:54	חצות

פנינים לפרשה

"לא בשמים היא לאמר מי יעלה לנו השמימה... כי קרוב אליך הדבר מאד"

(ל, יב-יד)
שאלו היתה בשמים היית צריך לעלות אחריה וללמדה
סח האדמו"ר בעל "חידושי הרי"מ" מגור:
אדם מישראל שחפץ באמת להידבק בתורה, עד שאפילו אם היתה בשמים או מעבר לים היה מוכן לילך אחריה כדי להשיגה – אלו היא באמת קרובה מאד.

"ימי יעבר לנו אל עבר היים"
משמו של רבי עקיבא אייגר אמרו:
הכל חוצים את היים, אבל עדיין לא פילס אדם בו דרך...

ומרגלא בפי רבי מרדכי מלכוביץ': בלא הקב"ה אי אפשר לעבור אפילו את מפתן הבית, עם הקב"ה יכולים לחצות גם את האוקיינוס הגדול...

"הנסתרות"
י"ל כמ"ש ב"חובות הלבבות" (שער הפירשות פ"א, ופ"ג) והכת הגי' אנשים וכו' ובפ"ד) שיהיה כל מצפוני האדם לה', ומ"מ בנגלות מעשיו לא יפרוש מהעולם, ויעשה כל צרכי העוה"ז וצרכי ביתו ובניו, ובכל זה יהיה לבו לשמים וידריכס בעבודת ה'. וזהו "הנסתרות" – שלנו. והוא מצפוני לבנו, יהיה – לה' אלקינו, והנגלות – ממעשי איברינו יהיה – לנו ולבנינו, ולגדלם ולעשות כל צרכיהם וכל זה יהיה "לעשות את כל דברי התורה הזאת."
(חתי סופר)

וני"ל, כי יש שני זמנים בגאולתנו, זמן נסתר שאין ידוע לשום אדם, והוא סתום וחתום, ואפילו משה לא ידע אותו. ויש זמן הגלוי לכל כמ"ש (תהלים צ"ה) "היום אם בקולו תשמעו". והנה משה ניבא על הגלות ואמר "וישליכם אל ארץ אחרת". ועד מתי קץ הפלאות לא נודע לו הגם שהיה ראש הנביאים, כי זמן הגאולה אינו גלוי רק לה' לבדו. וז"ש "הנסתרות", פי', הנסתר שבגאולה הוא "לה' אלקינו" ולא גלה סודו לעבדיו הנביאים. אבל "הנגלות" הזמן גלוי לכל "לנו ולבנינו – הוא – לעשות את כל דברי התורה הזאת", שבידינו לקרב הגאולה ולהביאה בכל יום, כמ"ש "היום אם בקולו תשמעו", והוא נכון.
(כתב סופר)

"ושבת עד ה' אלהיך ושמעת בקולו" (ל, ה)
אל רבי אברהם-יהושע-השל, ה"אוהב ישראל" מאפטה, בא יהודי עבריין שנכשל בכל עבירות חמורות שבתורה וביקש להורות לו דרך תשובה. התרגש הצדיק ונהם במרירות:
יהודי שהתנהג כל כך לא יפה כלפי אביו שבשמים, כלום תקוה יש לו עוד?
אולם תוך כדי דיבור חזר ושאל בקול אדיר:
אכן, הוא יבקש מהשם יתברך: "השיבנו ה' אליך ונשובה, חדש ימינו כקדם", קד"ם – נוטריקון: קיין, דיוד מינשה, שנכשלו בני החמורות ולא ננעלו בפניהם שערי תשובה. כן, הוא יכול עדיין לשוב, הוא עוד ישוב, כי לא ידח ממנו ידח...

"והיה בשמעו את דברי האלה הזאת התברך בלבבו וגו', לא יאבה ה' סלח לו כי אז יעשן"
(כט, יח, טז)
והוא תמוה, אחר ששמעו את דברי האלה יתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי.
ואפשר להסביר עפ"י עובדא דהוה באחד שחלל את השבת, וכשהוכיחו אותו על זה. אמר: אתם תראו שאתקן את זה. ובמוצאי שבת נתן נדבה גדולה לתוך קופת ארץ ישראל, והתפאר לומר, שבודאי מקובל דבר זה יותר משאם לא היה מחלל את השבת ולא היה נותן בשביל עניי ארץ ישראל.

ולזה אמר הכותב "והתברך", ר"ל שיתפאר "בלבבו", כלומר בלבבו הטוב ובנדבתו ויאמר ד"רחמנא לבא בעי", לזה נאמר "לא יאבה ה' סלח לו", וכעין זה מפרש ב"כתב סופר"

(חר צבי)

פעם בשבת פרשת נצבים, פתח רבי שלמה הברטסאם זצ"ל (בן בנו של רבי חיים מצאנז זצ"ל בעל שו"ת "דברי חיים") ודרש במקרא "והיה בשמעו את דברי האלה הזאת והתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי" – יש קלי דעת הסבורים שאין צורך לקיים תורה ומצוות בפועל, די לאדם בזה שיש לו לב טוב, לב יהודי חם, מלא חמלה וחנינה ואין אלו אלא דברי הפושע שזוכר בתורה, המתברך "בלבבו". די לו בזה שיש לו לב יהודי טוב. ואשר "לא יאבה ה' סלח לו" – הוא עצמו אינו רוצה שה' יסלח לו, כי בהתאם להבנתו, אין פה בכלל על מה לסלות, הרי לב טוב יש לו והוא נקי מעוון. אולם הכותב אינו מכסה על אחריותו: "כי אז יעשן ה' וקנאתו באיש ההוא".
(מריצי תורה מעולם החסידות)

"אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלהיכם"

סח רבי אברהם מסלונים:
צא ולמד מיצוי עומק הדין של מעלה – כפי שאמרנו בזוהר הקדוש: "היום דא ראש השנה! שבה-ודם דרכו להיות חקוק בזכרונו רק ההוה, ואילו הקב"ה שהוא למעלה מן הזמן עומד נכחו כל מה שהתרחש עם האדם בכל תקופותיו ושנותיו מיום היוולדו ועד יום מותו. וזה שכתוב "אתם נצבים היום כולכם לפני ה'". ביום הדין מתייצב האדם כולו לפני מלך המשפט, על חיזוניתו ופנימיותו, על העבר והעתיד שלו.

"אתם נצבים... את אשר ישנו פה..."

ואת אשר אינו פה"
(כט, ט-יד)
מפרש בעל "נתיבות שלום": "ישנו פה" – אלו היצרים הגלויים, הידועים גם לאדם עצמו וליודעיו; "אינו פה" – הם היצרים האפלים והסמויים, הדחף אל הרע שבת-הכרה, אותם אין מכיר אפילו האדם עצמו, אינו מכיר את אויבו בנפש ובכלל אינו מעלה על דעתו שמתחולל בנפשו מאבק כלשהו בעניינים הנסתרים. אולם לפני הקב"ה הכל ניצב חי וגלוי ביום הדין – "אתם נצבים היום כולכם".

"יפן יש בכם שורש פורה ראש ולענה... והתברך בלבבו"

(כט, ז-יח)
מפרש הרבי מקוצק:
"והתברך בלבבו", שיחשוב כי ינצל בזכות לבו הטוב, או שהוא מתנצל כי רק מעשיו רעים, ואילו הלב משופרא-דשופרי...

"ואמר הדור האחרון בניכם אשר יקומו מאחריכם והנכרי אשר יבוא מארץ רחוקה"

(כט, כא)
סח רבי חיים הלוי מבריסק:
השווה הכתוב את "הדור האחרון", את בניכם אשר יקומו מאחריכם, ל"נכרי מארץ רחוקה", ואין לך חזון נבואי לאחרית הימים קשה ממנו, זהו שיא כל הצרות, שה"דור האחרון", הדור היהודי הצעיר יידע כל-כך מעט על התורה ועל היהדות, בדיוק כפי שידוע "הנכרי אשר יבוא מארץ רחוקה".

שוב מצאתי בפסיקתא זוטרת, "הנסתרות" – אלו קיצי הגלות שהם סתומים וחתומים, ו"הנגלות" – אלו תשובה ומעשי"ט. "עד עולם" – אפילו בגלותינו. (טעם ודעת)

סגסג

אפשר לרמוז, דצריך האדם בעשותו המצוות או בעוסקו בתורה. שיהיו פיו ולבו שוין, דזהו העיקר, אבל אם מעשיו משפה ולחוץ, לריק יגע, וזהו שאומרים בכל יום בתפלה "לעולם יהא אדם ירא שמים בסתר כבגלוי", וע"ז צריך האדם להיות זהיר ביותר.

וזה"ש "הנסתרות לה' אלקינו", דהיינו המחשבות שאין מכיר בהם כ"א ה' אלקינו. "והנגלות" – שהם המעשים שנגלים – לנו ולבנינו". צריך האדם לשתף שניהם כדי "לעשות את כל דברי התורה הזאת", דלא שייך קיום התורה והמצוות כ"א כשהיו הפה והלב שוין. (פתוחי חותם)

"ושבת עד ה' אלהיך ושמעת בקולו" (ל, ג)

אל רבי אברהם-הושע-השל, ה"אוהב ישראל" מאפטה, בא יהודי עבריין שנכשל בכל עבירות חמורות שבתורה וביקש להורות לו דרך תשובה. התרגש הצדיק ונהם במרירות:

יהודי שהתנהג כל-כך לא יפה כלפי אביו שבשמים, כלום תקוה יש לו עוד?

אולם תוך כדי דיבור חזר ושאל בקול אדיר: אכן, הוא יבקש מהשם יתברך: "השיבנו ה' אלך ונשובה, חדש ימינו כקדם", קד"ם – נוטריקון: ק"ן, ד"וד, מ"ינשה, ש"כשלו בגי החמורות ולא ננעלו בפניהם שערי תשובה. כן, הוא יכול עדיין לשוב, הוא עוד ישוב, כי לא ידח ממנו נידח...

"ושב וקבצך מכל העמים" (ל, ג)

אחר שישוב עיקר הגולה מן הגויים, ישוב ה' לקבץ מן העמים אשר הפיצך ה' שמה מעט מעט. וכ"כ הרמב"ן בפי' על שה"ש עה"פ (ח, י"ב) "האלף לך שלמה" שמתחילה יהיה קצת קבוץ גלויות ע"י רשיון המלכות, ואח"כ יוסיף ה' ידו שנית, כדכתיב "ושב וקבצך וגו'." (העמק דבר)

"אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך ה' אלקיך ומשם יקחך" (ל, ז)

פירוש: אפי' אם ישקע אדם כולו בתאוות עוה"ז ח"ו, והיה נדח מהתורה, אבל עדיין תופס בקצה השמים – בנקודה איוו שהיא – אפי' ניצוץ רוחני קטן בקצה הרוחניות, גם "משם יקבצך ה' אלקיך ומשם יקחך" ויקרבך אליו יתברך. (לב אליהו)

"אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך ה' אלהיך ומשם יקחך" (ל, ז)

דרש רבי סיני מזמיגרוד:

איך זה אדם נידח לקצה השמים? אלא "קצה השמים" זה משהו הקשור עם שמימיות, עם תורה ומצוות, כדברי הבעש"ט שבני-ישראל אפילו אם עושין פעם עוול ואונאה בעסק, הרי סוף סוף יש להם גם בכך איוו כוונה כשרה, להרויח כסף כדי לפזר לצדקה, או לענג את השבת...

"אם יהיה נדחך בקצה השמים", אפילו אם ישאר בך רק קורטוב של שמימיות, "משם יקבצך ה' אלקיך ומשם יקחך" – על-ידי נקודה זו יעזור ה' ותתעורר לתשובה.

"את לבבך ואת לבב" (ל, ח)

לכך נהגו להשכים ולהתפלל סליחות מר"ח אלול ואילך. וכן (תהלים כ"ו) "לולי האמנתי לראות בטוב ה'", "לולא" אותיות אלול, שמאלול ואילך חרדתי נגד ה'. (בעה"ט)

"ואתה תשוב ושמעת בקול ה' ועשית את כל מצותיו אשר אנכי מצוך היום" (ל, ח)

הורה לנו התורה שלא יבוטל הדת. תורה ומצוות ח"ו בזמן הגאולה וקבוץ גלויות כלל, כי התורה הוא נצחי, רק מה שתשוב ושמעת אז בקול ה' התורה חדשה היא רק פירוש רזין דרזין סתרין, דסתרין, אבל ח"ו שיבוטל אפילו קוצו של יו"ד.

וז"ש אע"פ ש"יתשוב ושמעת" – מ"מ – ועשית את כל מצותיו אשר אני מצוך היום".

(תפארת יהונתן)

"והותירך ה' אלקיך בכל מעשה ידך" (ל, ט)

בפי' תבוא (לעיל כ"ח י"א) לא כתיב בכל מעשה ידך, משום דיש שני דרכים, יש כרשב"י "ועמדו זרים ורעו צאנכם" ויש כר' ישמעאל "ואספת דגנך" (ברכות ל"ה): והנה לצדיק גמור נאה כרשב"י דמלאכתם תהא נעשית ע"י אחרים, אבל לבעל תשובה שכבר נשתרש בחטא, לו אין נאה לילך בטל ולעסוק רק ברוחניות, משום דעלול הוא לחזור לסורו, לו יאות כר' ישמעאל. שיגיעת דרך ארץ עם תורה משכחת עון כמ"ש ז"ל (אבות ב, ב), ולכן כאן אחרי התשובה כתיב "בכל מעשה ידך" והבן. (משך חכמה)

סגסג

ואמנם נראה, דלא כיוון בעל "משך חכמה" בדבריו אלו אלא לאותם שאך זה עתה החלו לצעוד בדרכי התשובה, ועדיין לא נשתרו בחיי תורה ומצוות. כי להם אין ראוי שיאחזו דרך הקיצונית לפרוש מחיי העולם, כשאינם ראויים לזה לפי מעלתם ומצבם הרוחני. אבל מי שכבר השלים תשובתו, והרי הוא רגיל בקיום המצוות ככל כשרי ישראל, אין לו לירא שמא יחזור לסורו, ואם יבחר לפרוש מעסקי העולם ויקבע מקומו באהלה של תורה, לקדש עצמו בעסק התורה והמצוות, אשריו ואשרי חלקו בזה ובבא. (טעם ודעת)

"כי ישוב ה' לשוב עליך לטוב" (ל, ט)

את זו דרש רבי מנדלי מוויטבסק, וישא משלו:

אדם אוהב את בנו הקטן, ואם מכה אותו, אם מייסרהו על משוגתו, הן מתוך אהבה גרידא הוא מכהו. אבל התינוק בוכה, והצער שלו נוגע ללבו של אבא, והוא נוטלו בזרועותיו ומפייסו על ההכאות, ומנשקו...

זהו שאמר ישעיה: "אודך ה' כי אנפת בי, ישוב אפך ותנחמני". תחילה "אנפת בי", האף הוא רק בי, רק נחלתי, רק אני סבור שזה "אף" ולאמיתו של דבר לא עשית זאת אלא מתוך אהבה, אבל אחרי שאני מצטער, "ישוב אפך", האף חוזר אליך כביכול, אף אתה מצטער כאילו היה זה "אף" – "ותנחמני".

במדה זו ישוב ה' לשוב עלינו לטוב!

"כי המצוה הזאת" (ל, יא)

פי', מצוה של תשובה כמו שפי' העקרים (מאמר ד' פרק כ"ה). "ראה נתתי לפניך היום את החיים כו' ואת המות", ובפרשת ראה אמר "ראה אנכי נותן לפניכם.. ברכה וקללה כו'. וזה קודם שאמר מצות התשובה, אבל כיון שאמר מצות תשובה. הלא החשבון גדול

מן הדין. שהיה יכול לשוב ולא שב, וזה עבירה יותר גדולה, ונתהוה מברכה וקללה חיים ומות, כי אם לא שב, אז מהקללה נעשית מות חלילה, שכאשר אמר לו שישב ולא שב, העול יותר גדול.

ולכן מסיים "העדוטי בכס היום" שנתתי לכם מצות התשובה כו', "החיים והמות נתתי לפניך הברכה והקללה", שמקללה נתהוה מות, ולכן "ובחרת בחיים", וזה מוסר (משך חכמה) נורא.

סגסג

ואמנם חז"ל בדב"ר (ח, ה) פירשו המצוה הזאת על כללות התורה. אמרו במדרש: משל לבת מלכים שלא היה אדם מכירה, והיה למלך אוהב אחד, והיה נכנס אצלו בכל שעה והיא עומדת לפניו. א"ל המלך: ראה כמה אני מחבב אותך, שאין אדם מכיר את בתי, והרי היא עומדת לפניך. כך אמר הקב"ה לישראל: ראו כמה אתם חביבין לפני, שאין בפלטון שלי מכיר את תורתו ואני נותנה לכם, הה"ד "לא נפלאה היא ממך", והוא מאמר נכבד.

סגסג

ויש אומרים שאמר על התשובה, כי מצד רוממות האל יתברך, התשובה נפלאה מאד הפלא ופלא, כי כל בעל המגרש אשתו לא ישוב לקחתה אחרי אשר הוטמאה, ואיך יקרב מלך רם ונשא אליו אנשים החטאים בנפשותם אשר סרו מאחריו וזנו אחרי אלהי נכר. אבל ממך, דהיינו מצדך לא נפלאה, ע"ד שנאמר (תהלים ק"ג) "זכור כי עפר אנחנו", כי מצד החומר "אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא" (קהלת ז' כ'), ע"כ מן הראוי שיקבל תשובתך.

ואולי שע"ז אמר "לא בשמים היא", כי אינה מצויה בצבא מרום הרוחניים, כי אם בך אדם מעפר יולד, ע"כ מצדך התשובה דבר ראוי ומתקבל בדרך שנתבאר. (כלי יקר)

"ויקרא משה ליהושע ויאמר אליו לעיני כל ישראל חזק ואמץ" (לא, ז)

לפי טעמי המקרא מצטרף המשפט "לעיני כל ישראל" אל המילים "חזק ואמץ". שכן מלך ישראל צריך להיות מחונן בשתי תכונות: עליו להיות עניו בלבו פנימה "לבלתי רום לבבו מאחיו", ומאידך כלפי חוץ עליו לנהוג בהנהגת "שום תשים עליך מלך – שתהא אימתו עליך". כידוע היה יהושע עניו מופלג, החזיק עצמו למשרת, והיה מסדר את הספסלים בבית המדרש.

ולכן כשעמד עתה להיות מנהיג ומלך על ישראל, הורהו משה ואמר לו: עניו תהיה רק בליבך פנימה, אבל לעיני כל ישראל חזק ואמץ" – כלפי חוץ עלך להתנהג באומץ ובחוזק יד. (משך חכמה)

"הקהל את העם האנשים והנשים והטף" (לא, יב)

רש"י בחגיגה (דף ג') מבאר שהאנשים – ללמוד, והנשים – לשמוע, והטף למה באו? כדי לתת שכר למביאייהם. ההסבר בקושיה "והטף למה באו" הוא: אם באו האנשים והנשים הרי מובן מאליו שהיו נאלצים להביא איתם גם את הטף, שכן היכן יניחום לבדם, ולמה אפוא צריכה התורה לצוות גם על הבאת הטף? ועל כך בא התירוץ: "לתת שכר למביאייהם" – בכוונה ציוותה התורה להביא את הטף, למען תהא זו מצוה.

ויקבלו שכר עבורה "ירצה הקב"ה לזכות את

ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות".
(יקלוט אורים)

י"על כי אין אלקי בקרבי מצאוני הרעות האלה"

(לא, יז)
שיתלו כל הצרות בעבירות שעשו בין אדם למקום, ועל כך יתודו, ואינם יודעים שעבירות שבין אדם לחבירו חמורים יותר שאין מועיל כפרה עד שיפייסו זה את זה. וזהו שנאמר ואמרו הלא על כי אין אלקי בקרבי מצאוני הרעות האלה. ולכן, ואנכי הסתר אסתיר פני וגו'.

י"ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא"

(לא, יח)
"הסתר אסתיר" היינו ביטוי להסתרה כפולה: א. שהקב"ה כמו שאינו רואה בצרתם, כמו שכתוב "ומצאוהו צרות רעות ורבות" – והיינו שהוא יתברך אינו רואה אותנו כביכול. ב. שהוא נסתר מעינינו, שאיננו רואים את השגחתו עלינו.

(הגרי"א קוטלר)

סג

לחדרו של רבי ברוכ"ל ממז'בוז' התפרץ נכדו הקטן מתייפח בבכי. הסבא שאל אותו: למה תבכה? והזאטוט השיב: שייחתי עם חברי ב"מחבואים", אני התחבאתי וכולם צריכים היו – לפי כללי המשחק – לחפש אחרי, אך הנה כבר חלפו כמה שעות שאני נחבא והם בגדו בי, אף אחד אינו מחפש אותי...
לשמע דברי הינוקא התייפח סבא אף הוא בבכי סוער:

הלא אף הקב"ה בוכה במסתרים, מדוע לא מחפשים אותו? כתוב "ואנכי הסתר אסתיר פני", למה הוא מסתתר מפנינו אם לא בשביל שנחפש אחרינו? כפי שכתוב: "ובקשתם משם את ה'אלקיך ומצאת, כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך".

אומר ה': אם תבקשו אותי, תמצאוני – ואף אחד איננו מחפש....

תשובה כהלכתה

הגרי"א זצ"ל בפירושו ל"מגילת אסתר" כתב על הפסוק (ב' י"ב) "ובהגיע תר נערה ונערה לבוא אל המלך אחשורוש מקץ היות לה כדת הנשים שנים עשר חודש. כי כן ימלאו ימי מרוקיהן ששה חדשים בשמן המר, וששה חדשי בבשמים ובתמרוקי הנשים".

והוא שבכל ראש השנה ויום הכיפורים, האדם חוזר בתשובה וצווק טטאתי סלח לי, והקב"ה ברוב חסדיו ורחמיו מעביר על חטאיו ועוונותיו. אבל העון עצמו אינו נמחק, אלא תלוי אם יחזור בתשובה שלימה, אזי ימחול לו. וממתניין לו י"ב חדש, "כי כן ימלאו ימי מרוקיהן" – מירוק העוונות. "ששה חדשים בשמן המור", היינו שישליך תאוות המותרות כל ששה חדשים, וששה חדשים ירגיל את עצמו במצוות עשה ולא תעשה, שימרק עצמו בלא תעשה עבירות.

"ובזה באה אל המלך", היינו חצי שנה בתשובה ובהשלכת התאוה ועשיית מעשים טובים, וחצי שנה במצוות עשה ול"ית, ורק אח"כ יוכל לבוא אל המלך בראש השנה ויום הכיפורים לבקש, ואז אין מזכירין לו עוונות הראשונים כלל. יעו"ש היטב בדבריו הנפלאים.

סור מרע ועשה טוב

"סור מרע ועשה טוב בקש שלום ורדפוהו (תהלים לד, טו)

במנחה של יום שלישי ויאמר "עננו" במנחה של ערב ראש השנה.
לא אומרים וידיו ותחנונים בשחרית של ערב ראש השנה מפני החג.

מסתפרים ומכבסים לכבוד החג ומקוים שה' יעשה לנו נס בימים אלו ויוציא לאור משפטנו.

כתב ה"בן איש חי" "ויזהר בתפילת מנחה של ערב ראש השנה שזו התפלה האחרונה בשנה".

בליל ראש השנה נוהגים לאכול סימנים לסימן טוב ומתפללים שה' יעזרנו על כל השנה. יש שנהגו לעשותם לאחר קידוש לפני אכילת הלחם ויש שנהגו לאחר נטילת ידיים ואכילת כזית פת, והמנהג הראוי הוא לאחר אכילת הלחם. ומברכין ברכת הפרי ואוכלים ואחר כך לוקחים חתיכה נוספת ואומרים ה"יהי רצון" ואוכלים, שאין להפסיק בין הברכה לאכילה בשום דבר.

יום ראש השנה הינו יום הדין - לכן ראוי להתנהג בריצינות, אך בשמחה, שהרי חג הוא לה'. ולכן בסעודות, וכן בהיותו בביתו, ישתדל לדבר דברי תורה ולא דברים בטלים וישיר זמירות לכבוד החג.

עיקר מצות היום היא השופר, ולכן ראוי להקשיב היטב לשופר ולכוון דעתו לשמוע בלי להפסיק בדיבור כל שהוא עד סוף התפילה לאחר שסיימו 100 קולות.

הנשים מצד הדין פטורות משופר, אבל נהגו רוב הנשים להקפיד לשמוע שופר בראש השנה. ואשה יש לה ילדים קטנים ויש חשש שיפריעו את מהלך התפילה בבית הכנסת, עדיף שתקרא לתוקע שיבוא לביתה לתקוע, מאשר לבוא לבית הכנסת ולהפריע לכל הקהל. על כל פנים אם קשה לה דבר זה, תבוא ותשמע את הברכות ו- 30 קולות (תקיעות לפני מוסף).

כאמור, אין לדבר בזמן התקיעות כיון שהברכה של השופר חלה על כל התקיעות ואם יפסיק בדיבור יש חשש שיפסיד הברכה. וביחוד יש להזהר בזה לאחר תקיעות דמיושב בזמן שמחזירים ס"ת למקומו שאז המכשול גדול.

בליל ראש השנה מברכים זה את זה לשנה טובה תכתב, אבל ביום לא יברך תכתב, שכבר נכתב, אלא יברך גמר חתימה טובה.

ביום ראש השנה ראוי שלא לישן, וינצל את היום לתורה, אולם אם קשה לו, ישן לאחר חצות היום. ונהגו לומר את כל ספר תהלים בכל אחד מימי ראש השנה שהרי אמרו "הולך בטל, כישן דמיי".

בליל השני בקידוש אומרים שהחיינו. וראוי לקחת פרי חדש או בגד חדש ולהניחו על השולחן או ללבשו בזמן הקידוש ולכוון עליו. ואם אין לו, עם כל זה יברך שהחיינו בקידוש.

דיני ימים נוראים

ביום ראשון של ראש השנה הולכים למקום מים, אם אפשר - שיש בו גם דגים ועושים "תשליך", זכר לעקידת יצחק. שכאשר הלך אברהם לעקוד את יצחק, בא השטן בדמות נהר וביקש לטבעו, ולכן זכר לזה אנו הולכים למים להזכיר עקידתו של יצחק אבינו.

במקום בו מצויים הרבה אנשים ונשים, במעורב רח"ל, וכן אם הדרכים המובילות לשם מלאות אנשים ונשים, ראוי ביום זה לחפש מקום אחר לתשליך ולא יאבד את קדושת היום בהליכה זו. וכבר כתבו האחרונים בזה להמנע מהליכת נשים וגברים יחד - ודי למבין.

החתם סופר זצ"ל, שאל בדרשתו לפני ראש השנה, מהי הסיבה שאף לאחר כל חודש אלול וימי הסליחות, והשתדלות בני האדם להיטב הדרכים. ובכל זאת נשארים באותו מצב ללא שינוי מהותי.

ואמר דבני אדם משתדלים בעיקר לקיים את ה"עשה טוב", להרבות במעשים טובים. אבל את ה"סור מרע" קשה לעקור, ותחילת העבודה צריכה להיות קודם "סור מרע" ולאחר מכן "עשה טוב".

והביא לזה, דהנה חזינן דכשהשליכו השבטים את יוסף לבור, וראובן רצה להצילו, לא הלך מיד להצילו. אלא כתב וישב ראובן אל הבור והנה אין יוסף בבור ויקרע את בגדיו". (וישב ל"ז כט) וכתב רש"י "עסוק היה בשקו ובתעניתו על שבלבל יצועי אביו". ומבואר דלפני ה"עשה טוב" צריך להיות בתחילה "סור מרע". ולכן הלך ראובן ועשה תשובה תחילה, ורק לאחר מכן הלך להציל את יוסף.

(שי לתורה)

הליכות והלכות

דיני ערוב תבשילין

השנה יחול ראש השנה ביום חמישי ושישי על כן יש לעשות ערוב תבשילין בכדי שיוכל להכין מיום שישי לצורך שבת.

אפילו אם עשה עירוב תבשילין, עדיף שביום שישי יגמור צרכי שבת מוקדם מהרגיל בכדי שיסאר זמן לאכול את האוכל ביום שישי. ומ"מ אם לא עשה כן יוכל לבשל לשבת בכל זמן ביום שישי (טרם כניסת השבת).

את הערוב יש לעשות על ידי דבר מאכל מבושל ששיעורו לפחות כ"זית", כגון ביצה קשה או אפילו עוף מבושל, ולקחת חלה, שיעורה לפחות כ"ביצה". לפני ההנחה יחזיק את העירוב ויברך ואח"כ יאמר את הנוסח בהדין עירובא וכ"ו (כמופיע בסידורים). עיקר הנוסח פרושו: בזה הערוב יהיה מותר לנו לבשל ולהטמין ולהדליק את הנר מיו"ט לשבת.

את העירוב יש לשמור עד שבת. נוהגים לאכול בסעודה שלישית ומשתמשים בו כלחם משנה בליל שבת וביום שבת. מי שאינו מבשל לשבת אלא מתארח, אין לו צורך לעשות עירוב, אבל אם מדליק נרות לכבוד שבת (כגון שישן בביתו), יעשה עירוב אך לא יברך אלא יאמר רק את הנוסח בהדין עירובא וכ"ו.

מי ששכח להניח עירוב, חכמים הגבילו אותו בעשיית צורכי שבת, אבל אם רב העיר עירב בשבילו מותר בלי הגבלה. ולכן כיון שהיום בדרך כלל בכל מקום רב העיר עושה ערוב לשוכחים, יכול לסמוך על עירובו של רב העיר, אך כל זה רק בדיעבד, אם שכח.

אפילו מי שעשה עירוב תבשילין מותר לו להכין לשבת רק ביום שישי ולא ביום חמישי (ומיום חמישי בלילה כבר מותר).

מדיני ראש השנה

בערב ראש השנה מתפללים סליחות ועושים התרת נדרים ומתירים את הנדרים שלא זוכרים. אבל אם יש נדר שזוכר במפורש, לא יסמוך על התרה זו, אלא יעשה התרה רגילה אצל שלושה בני אדם.

הרבה נוהגים להתענות בערב ראש השנה; יש נוהגים להתענות עד חצות (עד שעה - וצוהרים בערך) ויש עד הלילה. מי שדעתו להתענות עד הלילה יקבל את התענית

Time Out for Values

E-mail info@tovnet.com

FOR THE FURTHERANCE OF JEWISH AWARENESS WORLDWIDE

16 Dolson Rd * Monsey * N.Y. * 10952 * TEL(845)352-7474 * FAX(845)352-7517

MONSEY	QUEENS	BROOKLYN	STATEN ISLAND	MIAMI	ISRAEL	ISRAEL	MEXICO
ישיבה וכולל 11 Calvert Drive משרד ראשי 16 Dolson Road T. 845-352-7474 F. 845-352-7517	בית מדרש וכולל בקר וערב 68-58 147 St. Flushing T: 718-263-6655 F: 718-268-4739	1950 E. 7 St.	בית מדרש וכולל בקר וערב 5 Oakville Street 718-761-9913	שיעורים והרצאות 305-502-3876	בית מדרש וכולל "לקח טוב" רח' שאול המלך 40 סנהדריה 02-586-7469 לאברכים תלמידי הבנים מוסלגים ירושלים	בחסות ביהכ"נ "היכל אליהו" 972-3-504-4276	כולל ישיבה ומדרשה לנשים Tecamachalco Mexico City T. 525-55589-8756 F. 525-55589-9101

המעוניינים לזכות ביום לימוד או יותר בכלל וישיבת לקח טוב

הלומדים בעמל וביגיעה ובחתמדה עצומה לרפואה, להצלחה, לפרנסה טובה, ולזרע של קיימא, לזיווג הגון, לחזרה בתשובה, לעילוי נשמה. נא לפנות בהקדם למשרד האגודה עם שמותם ושם אימם. תזכר למצוות. 845.352.7474

☆☆☆☆☆

ומעשה נשאל פעם הגאון רבי משה, בידוע שהיהודים שהיגרו מאירופה לאמריקה לפני שניים ושלש דורות, הועמדו בפני נסיון קשה ביותר על שמירת השבת. על רבים מהם היו אומרים שעבדו בחמשים ושתיים מקומות בשנה, אחר שמדי יום שישו פטרו ממקום עבודתם, משום רצונם לשמור שבת. כיצד אירע אפוא, שרוב רובם של ילדי אותם יראים ומוסרי נפש, נטשו את הדת, והם אינם שומרי שבת כלל ועיקר.

השיב רבי משה, כי דוקא משום ש"מסרו נפש" על השבת, לפיכך ילדיהם אינם שומרים אותה כלל! הכיצד? אלא, שאותם בעלי מסירות נפש כשלו בדבר אחד חשוב. כי בבואם הביתה מכל נסיון קשה שעמדו בו, נתנו ביטוי לעצבות ואכזבה קשה על כי שוב נאלצו לאבד את עבודתם, לשם שמירת שבת. ילדיהם קלטו אפוא כי לשמור שבת באמריקה הוא דבר המצריך הקרבה יתירה, וכרוך בקושי ומכאוב, והסיקו מכך כי הם אינם יכולים למסירות זו, ומוטב להם לוותר על השבת.

לא כן אילו האבות היו באים ומבשרים בשמחה, ב"ה שזכינו שוב לשמור על השבת כהלכתה, אשרנו ומה טוב חלקנו שעמדנו בנסיון. כי אז היו הילדים יורשים מהם את השמחה והאופור שבשמירת המצוות, כי הלא מי אינו רוצה לשמוח ולשמח, ואף הם היו מוכנים לשמרה באותה מסירות נפש, בשמחה ובטוב לבב. (רבי משה פיינשטיין)

משל לאחד שעשה חוזה עם קבלן לבנות לו בנין גדול בן כמה קומות, והרבה חדרים וכו' וחתמו ונעשה הקנין. לאחר זמן בא הקבלן וטענה בפיו, היות וחפירת היסודות לא נכללה בחוזה, לכן הוא חפץ בתשלום מיוחד על זה. ויצעק עליו בעל הבנין בתמהון, וכי היכן חושבת להעמיד את הבנין – על האויר?

ובדאי כל אדם בר דעת מבין כי בנין בלא יסודות אינו שוה כלום, ואין מן הצורך לפרט זאת. ואדרבה ככל שהבנין גדול יותר, כך צריך הוא יסודות גדולים וחזקים יותר.

כך הביאור בקושיא הנ"ל בנין התורה לא תיתכן בלא יסוד המידות, היינו לחפור בארץ החומריות עמוק עמוק – לשרש אחר המידות הרעות ולהשליכם, ולמלאותם אח"כ במידות טובות, אשר עליהם יושתת הבנין הגדול והנהדר – "בנין התורה"!

(שי לתורה)

"החיים והמות נתתי לפניך הברכה והקללה ובחרת בחיים למען תחיה אתה וזרעך"

ציוה "ובחרת בחיים", אם-כן פשוט הוא שאם יבחר בחיים אזי יחיה הוא וזרעו, בשל מה אפוא שב וכתב "למען תחיה אתה וזרעך", מה גם ש"וזרעך" מיותר הוא, שהרי גם זרעו מצווה ב"ובחרת בחיים למען תחיה".

אכן, אפשר שיקיים אדם מצוות השם בעצמו, ולא ישפיע בזה על זרעו שילך אף הוא בדרכו. זאת כיצד, כגון שיקיים המצוות כמי שכפאו שד, וכמי שהיה מעדיף לחיות בלעדית. לכן מצוה התורה "ובחרת בחיים, למען תחיה אתה וזרעך", עליך לראות שהבחינה שלך בחיים תהיה במדה כזו של שמחת חיים ועונג רוחני, עד שתהא "למען תחיה אתה וזרעך", כלומר, שתשפיע גם על זרעך, ואז תחיה גם אתה וגם זרעך.

(רבי משה פיינשטיין)

מרבח מידה טובה

ראיתי בספר "לב אליהו" שהביא הערה נפלאה מרבי שמחה זיסל מקלם זצ"ל, הנה המסית ומדיח לעבוד עבודה זרה מחוייב סקילה. ואפילו אם לא הצליח בעבודתו ולא האזינו לו, בכל זאת נתחייב באותו עונש חמור. ולכאורה מדוע? והרי לא הועילו מעשיו?

התשובה מפורשת בתורה (דברים יג, יא) "כי בקש להדיחך מעל ה' אלהיך" על הביקוש בלבד נענש.

והנה ידוע מאמר חז"ל, "מרבח מידה טובה ממידת פורענות על אחת מחמש מאות" (ראה רש"י שמות ל"ד ז', ע"פ תוספתא בסוטה ד, א) ואם כן יוצא, שאדם הלומד מוסר, וברצונו לקרב את ליבו לשמים – (שהרי מוסר לא לומדים מפאת סיבה אחרת) הרי עושה הוא ממש ההיפך מ"המסית ומדיח"!

הוא מבקש להתקרב לבורא ע"י תיקון המידות, וזהירות במצוות, וצריך שיגיע לו שכר כפול חמש מאות! הלא חשבון פשוט הוא. אם על הרצון להרע, מקבלים מנה אי של עונש (ולא סתם עונש אלא העונש החמור שבכולן), על הרצון לעשות טוב – כגון לשפר מעשיו או לעקור מידה – צריך שיקבל פי חמש מאות, שהרי אמרו "מדה טובה מרבח על מדת פורענות על אחת מחמש מאות"!

התבונן בדבר כי עמוק הוא.

תשובה על מידות

הרמב"ם בהלכות תשובה (פ"ז ה"ג) מבאר שעון המידות הרעות שאין בהן מעשה, קשים יותר מהעוונות שיש בהן מעשה" וכו'. וידועה הקושיא שלפ"ז למה לא האריכה התורה בענין מידות האדם כלל, כמו בשאר מצוות? ויעוין ב"שערי קדושה" לרי חיים וויטאל ז"ל, שמתרץ קושיא זו שזהו היסוד, ועל כן אין צורך לכתוב את זאת, כיון ש"דרך ארץ קדמה לתורה".

הילולא רצדיקיא

יום שלישי	יום שני	יום ראשון	יום שבת	יום שישי	יום חמישי	יום רביעי
כה אלול	כז אלול	כו אלול	כה אלול	כד אלול	כג אלול	כב אלול
רבי חיים יהודה לוב אויערבאך ר"ז שער השמים אביו של הגרש"ז שקיעה 7:13	רבי שלום האדמו"ר שלחן הזהב רבי נתן הכהן אדלר רבי של החתם סופר	רבי שלמה חזן מו"ם שלחן הזהב	התנא רבי אלעזר ברשב"י	חבוקק הנביא רבי יוסף באב"ד בעל מנחת חינוך רבי ישראל מאיר הכהן מראדון בעל החפץ חיים רבי יחזקאל אברמסקי	רבי אורי הקרן מסמערעליסק	רבי פנחס רבינוביץ אב"ד קינצק שקיעה 7:23

זכות הצדיקים תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

נא לא לעיין בגליון בעת התפילה